

Sygn. akt I C 204/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 grudnia 2019 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: Sędzia (del.) Tadeusz Bulanda

Protokolant: Karolina Stańczuk

po rozpoznaniu w dniu 14 listopada 2019 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa R. M. i M. M.

przeciwko (...) Bank (...) S.A. w W.

o ustalenie i zapłatę

I. umarza postępowanie w zakresie żądania zapłaty z tytułu spreadu walutowego w kwocie 672,24 zł (sześćset siedemdziesiąt dwa złote i dwadzieścia cztery grosze);

II. oddała powództwo w pozostałym zakresie;

III. zasądza od R. M. i M. M. na rzecz (...) Bank (...) S.A. w W. kwoty po 2708,50 zł (dwa tysiące siedemset osiem złotych i pięćdziesiąt groszy) tytułem zwrotu kosztów procesu i nie obciąża powodów kosztami procesu w pozostałym zakresie;

IV. zasądza na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Warszawie od R. M. kwotę 1873,73 zł (jeden tysiąc osiemset siedemdziesiąt trzy złote i siedemdziesiąt trzy grosze) i od M. M. kwotę 1873,72 zł (jeden tysiąc osiemset siedemdziesiąt trzy złote i siedemdziesiąt dwa grosze) tytułem zwrotu wydatków.

Sygn. akt I C 204/16

UZASADNIENIE

W dniu 18 lutego 2016 roku R. M. i M. M. skierowali przeciwko (...) Bank (...) spółce akcyjnej z siedzibą w W. pozew, który ostatecznie sprecyzowali na rozprawie 14 listopada 2019 roku. Powodowie wniesli:

1) o unieważnienie umowy kredytu z 2 października 2006 roku nr (...) oraz aneksu nr (...) do umowy kredytu z 27 lipca 2007 roku z uwagi na naruszenie ustawy oraz zasad współżycia społecznego.

2) ewentualnie, o stwierdzenie nieważności części wyżej wymienionej umowy w zakresie postanowień dotyczących udzielenia kredytu w CHF poprzez ustalenie, że kredyt został udzielony w PLN bez waloryzacji do waluty obcej albo, iż waloryzacja do waluty obcej jest nieważna,

3) ewentualnie, o zasądzenie od pozwanego na ich rzecz solidarnie kwoty 102 538,83 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, tj. o zasądzenie kwoty nadpłaconej w związku z nieważnością klauzuli walutowej zawartej w umowie i aneksie nr (...) – określonej jako różnica pomiędzy kwotą zapłaconą przez powodów a kwotą, jaką zostałyby zapłacone gdyby powodowie spłacali kredyt w PLN,

4) ewentualnie, o zasądzenie od pozwanego na ich rzecz solidarnie:

a. kwoty 3 939,92 zł (ewentualnie kwoty 1 604,92 CHF) wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty – tytułem zwrotu ubezpieczenia niskiego wkładu własnego;

b. kwoty 5 412,89 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty – tytułem zwrotu równowartości 1% kwoty kredytu (przeliczonej po kursie CHF NBP 2,5081 z dnia zawarcia umowy) – pobranej jako podwyższona marża za okres od wpisania hipoteki do dnia faktycznego zaprzestania pobierania podwyższonej marży;

c. kwoty 15 684,80 zł – tytułem zwrotu nienależnego świadczenia, tzw. spreadu określonego jako ustalony przez pozwanego jednostronnie kurs CHF za okres od uiszczenia pierwszej raty do raty z lutego 2015 roku, wraz odsetkami ustawowymi za opóźnienie od:

i. kwoty 7 366,76 zł od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty;

ii. kwoty 8 318,04 zł od dnia zgłoszenia roszczenia (27 kwietnia 2017 roku) do dnia zapłaty.

Powodowie wnieśli także o zasądzenie od pozwanego na ich rzecz zwrotu kosztów postępowania sądowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych (pozew – k. 2-39, pisma procesowe powodów – k. 362-383, stanowiska powodów z rozprawy z 27 kwietnia 2017 roku – k. 652-664 i 690 oraz 14 listopada 2019 roku – k. 1182-1185 i 1124-1124v).

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powodów na swoją rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych (odpowiedź na pozew – k. 165-235, pisma procesowe pozwanego – k. 443-474, k. 701-746, stanowisko pozwanego z rozprawy z 14 listopada 2019 r.- k. 1124-1124v).

Pismem z 25 stycznia 2017 roku swój pogląd w sprawie przedstawił Rzecznik Finansowy. Stwierdził on, że w zawartej pomiędzy stronami umowie kredytu klauzule przeliczeniowe mają charakter abuzywny z uwagi na to, że:

1. mają charakter blankietowy;

2. przyjęty przez pozwanego miernik wartości (kurs CHF) poprzez odwołanie do tabeli kursów pozwanego, jako ustalony jednostronnie i samodzielnie przez pozwanego, nie ma charakteru obiektywnego i zewnętrznego,

3. nikt poza pozwanym nie jest w stanie zweryfikować zasad, wedle których następuje ustalenie kursów walut, a w konsekwencji wysokości rat kapitałowo-odsetkowych, w tym kontekście nawet ewentualne wytłumaczenie mechanizmu stosowanego w tym zakresie należy uznać za niewystarczające gdyż zasady tam wskazane nie wynikają z umowy ani regulaminu, a zatem przeciętny konsument (kredytobiorca) nie ma wiedzy w tym zakresie i nie jest w stanie dokonać weryfikacji;

4. godzi w zasadę równości stron i pewności obrotu.

Rzecznik Finansowy stwierdził, że teść § (...) ust. (...) umowy narusza lub może naruszać interesy i prawa powodów gdyż okres podwyższonej marży powinien obejmować czasookres do uprawomocnienia się wpisu hipoteki, nie zaś do czasu przedłożenia odpisu księgi wieczystej nieruchomości potwierdzającej taki wpis. Rzecznik ocenił, że postanowienia dotyczące UNWW za niezgodne z tzw. uczciwością kupiecką i kształtujące prawa i obowiązki powodów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami bowiem są niejasne i nieczytelne, nie wskazują, iż koszt ubezpieczenia jest ekonomicznie skorelowany z ryzykiem pozwanego, godzi w zasadę równości stron (stanowisko RF – k. 588-618).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 4 września 2006 roku R. M. i M. M. złożyli do (...) Banku (...) S.A. (obecnie działającym pod (...) Bank (...) S.A.) wniosek o udzielenie kredytu w wysokości 532 834 zł, w walucie CHF, z przeznaczeniem na zakup nieruchomości od dewelopera. W tym czasie M. M. legitymowała się tytułem (...) na kierunku finanse i bankowość, uzyskanym w (...) roku w Szkole Głównej Handlowej w W..

Przy okazji złożenia wniosku kredytowego R. M. i M. M. zostali poinformowani przez pracownika banku o ryzyku kursowym związanym z zaciągnięciem kredytu w walucie obcej, mogącym mieć wpływ na wysokość raty, a także o ryzyku związanym ze zmienną stopą procentową wpływającą na wysokość oprocentowania kredytu, co potwierdzili podpisując pisemne oświadczenia dotyczące obu ryzyk.

W dniu 2 października 2006 roku R. M. i M. M. zawarli z (...) Bank (...) S.A. w W. umowę kredytu nr(...).

W punktach (...), (...), (...) części tabelarycznej umowy określono, że bank udziela kredytobiorcom kredytu na zakup lokalu mieszkalnego na rynku pierwotnym przy ul (...) w W. oraz na zakup dwóch miejsc postojowych nr (...) i (...), w kwocie 215 790 CHF, który ma zostać wypłacony w transzach najpóźniej do 30 kwietnia 2007 r., z okresem kredytowania wynoszącym 300 miesięcy i ostatecznym terminem spłaty w dniu 4 listopada 2031 r.

W punkcie 5 części tabelarycznej umowy określono, że na datę zawarcia umowy oprocentowanie wynosi 2,81% stosunku rocznym i jest zmienne. W § 4 ust. 5-6 umowy kredytu ustalono, że stopa zmiennego oprocentowania stanowi sumę 3-miesięcznej stawki LIBOR dla CHF i stałej w całym okresie kredytowania marży banku (zgodnie z punktem 5 części tabelarycznej 0,9%). Zastrzeżono, że stopa zmiennego oprocentowania będzie zmieniana w pierwszym dniu okresu obowiązywania zmiennej stopy procentowej i będzie obliczona jako sumę 3-miesięcznej stawki LIBOR stosowanej dla kredytów trzymiesięcznych na rynku międzybankowym z wtorku lub czwartku poprzedzającego datę zmiany oprocentowania - w zależności, który z tych dni (wtorek czy czwartek) następuje bezpośrednio przed datą zmiany.

W §(...) ust.(...) umowy stwierdzono, że oprocentowanie jest podwyższone o 1,2 pkt procentowego w skali roku do czasu złożenia w banku odpisu z KW nieruchomości stanowiących przedmiot hipoteki (zakupionych nieruchomości), który potwierdza wpis hipoteki na rzecz banku.

W § (...) ust. (...) umowy zastrzeżono, że jeżeli kwota kredytu zostanie wypłacona w złotych polskich lub innej walucie niż waluta kredytu, bank zastosuje kurs kupna CHF opublikowany w „(...)”, obowiązujący w dniu wypłaty kwoty kredytu lub jego transzy.

W § (...) ust. (...) umowy zastrzeżono, że w systemie rat równych kredyt będzie spłacany w miesięcznych ratach równych, z wyjątkiem ostatniej raty oraz rat, w których odsetki przewyższają kwotę raty równej.

W umowie uzgodniono, że spłata kredytu nastąpi poprzez pobieranie środków z określonego rachunku bankowego. Wskazano również rachunek bankowy w CHF służący do wcześniejszej spłaty kredytu (pkt (...) i (...) tabelarycznej części umowy).

W § (...) umowy kredytu zostało ustalone, że spłata kredytu będzie następować przez obciążanie rachunku bankowego kredytobiorców kwotą w złotych stanowiącą równowartość bieżącej raty w CHF, zadłużenia przeterminowanego i innych należności banku w CHF, obliczonych przy zastosowaniu kursu sprzedaży CHF opublikowanego w „(...)”, obowiązującego w banku na dwa dni robocze przed terminem każdej spłaty kwoty kredytu. Zgodnie z tym postanowieniem umownym kredytobiorcy zobowiązani są zapewniać wpływ środków pieniężnych na rachunek w wysokości pokrywającej należności banku najpóźniej w dniu poprzedzającym dzień ich płatności.

W § (...) umowy kredytu określono również, że za zgodą banku kredytobiorcy mogą dokonywać spłat kredytu także w inny sposób, w tym w CHF lub innej walucie. Jeżeli wpłata nastąpi w innej walucie niż waluta kredytu, wpłacona na poczet raty kwota zostanie przeliczona najpierw na złote po kursie kupna tej waluty, a następnie na CHF po kursie sprzedaży przy zastosowaniu kursów opublikowanych w „(...)”.

W § (...) ust. (...) zastrzeżono, że kredytobiorcy są świadomi dodatkowego ryzyka, jakie ponoszą w związku z zaciągnięciem kredytu w walucie obcej (ryzyko kursowe) oraz, iż w przypadku niekorzystnej zmiany kursu waluty, w jakiej został udzielony kredyt, zarówno kwota w złotych stanowiąca równowartość kwoty kredytu w walucie kredytu jak i kwota w złotych stanowiąca równowartość raty w walucie, w jakiej został udzielony kredyt, ulegną zwiększeniu.

Kredyt zabezpieczono między innymi ubezpieczeniem niskiego wkładu własnego w (...) S.A., na poczet którego składkę w wysokości 1 604,92 CHF uiścili kredytobiorcy.

Kredyt wypłacono w całości w 4 transzach. Bank przelał środki finansowe na rachunek bankowy prowadzony w złotych dla dewelopera, budującego nieruchomość, będącą przedmiotem umowy kredytowej. Dnia 4 października 2006 roku wypłacono 103 732,88 zł, 10 listopada 2006 roku wypłacono 213 133,76 zł, 29 listopada 2006 roku i 27 marca 2006 roku wypłacono po 106 566,88 zł.

Na mocy aneksu nr (...) z 27 lipca 2007 roku do umowy kredytu nr (...) z 2 października 2006 roku, na wniosek kredytobiorców z 19 czerwca 2007 roku podwyższono kwotę kredytu o 36 730 CHF, do 252 520 CHF. R. M. i M. M. ponownie oświadczyli, iż są świadomi ryzyka kursowego związanego z zaciągnięciem kredytu w walucie obcej, mogącym mieć wpływ na wysokość raty, a także o ryzyku związanym ze zmienną stopą procentową wpływającą na wysokość oprocentowania kredytu. Podwyższona kwota kredytu przeznaczona była na wykończenie zakupionej nieruchomości. Wypłacono ją w kwocie 81 440 zł na rachunek bankowy prowadzony w złotych dla R. M..

R. M. i M. M. na bieżąco spłacają raty kredytu. Do 26 lipca 2015 roku spłacili na rzecz banku raty w łącznej wysokości 137 957,8 CHF. Do spłaty pozostało wówczas 151 240,21 CHF. Do lutego 2015 roku kredytobiorcy spłacali raty w złotych, która następnie była przeliczana na CHF po kursie ustalonym przez bank, zaś od marca 2015 roku kredytobiorcy co miesiąc wpłacają ratę w CHF na rachunek banku w CHF służący do wcześniejszej spłaty kredytu (kopia umowy – k. 43-53, kopia harmonogramu wypłat – k. 54, kopia umowy przelewu wierzytelności – k. 55-56, kopia pełnomocnictwa do pobierania zobowiązań z rachunku bankowego – k. 57, kopia deklaracji ubezpieczeniowej – k. 58, kopie oświadczeń – k. 59, 60, 61-62, 63-64, kopia deklaracji wekslowej – k. 65, warunki ubezpieczenia nieruchomości – k. 66-75, kopia karty zmiany danych – k. 75, kopia aneksu nr (...) – k. 77-78, kopia aneksu nr (...) – k. 80-81, kopia potwierdzeń (...) Banku – k. 83 i 85-86, harmonogram – k. 88-89, kopia pisma (...) Banku z wyciągiem – k. 91-108, potwierdzenia wpłat – k. 110-116, wniosek kredytowy – k. 284-286, wydruk strony – k. 288-289, oświadczenia – k. 279-282, zlecenia wypłaty – k. 291-292, 293-294, 295-296, 297-298, 299-300, odpis zwykły KW – k. 302-307, wniosek kredytowy – k. 309-311, kopie oświadczeń – k. 313 i 314, „(...)” – k. 322-327, „(...)” – k. 503-504, zeznania świadków: W. N. – k. 557-564, S. Ś. – k. 564-565, J. U. – k. 569-573, A. P. – k. 573-583, Z. T. – k. 691-699, kopia Polisy – k. 674, kopia pisma z 10 listopada 2014 r. – k. 675-676, projekt aneksu nr (...) – k. 677-681, kopia pisma z 27 listopada 2014 r. – k. 682-684, wydruk historii transakcji – k. 782-787, potwierdzenia wpłat – k. 787v-788, dowód z przesłuchania powoda – k. 801-811, dowód z przesłuchania powódki – k. 811-816).

Wskazane wyżej dokumenty Sąd uznał za pełnowartościowe źródło dowodu, bowiem nie były kwestionowane przez strony, a także Sąd nie znalazł podstaw do podważenia ich waloru dowodowego.

Zeznania świadków: W. N., S. Ś., J. U., A. P. i Z. T. korespondują z dowodami w postaci dokumentów i były przekonujące.

Zeznania powodów Sąd uwzględnił w zakresie, w jakim znajdują potwierdzenie w pozostałym materiale dowodowym. Sąd nie dał wiary zeznaniom powodów w części, w której zaprzeczali uzyskaniu informacji o ryzyku kursowym związanym z kredytem udzielonym w walucie obcej, bowiem z dokumentów wynikają fakty przeciwne, a ze względu na swoje wykształcenie w czasie zaciągania kredytu powódka miała możliwości należytej oceny podejmowanego ryzyka przy zawieraniu kredytu w CHF.

Sąd pominął materiał w postaci następujących opracowań i pism, w zakresie wyrażanych tam poglądów i opinii:

a) „Analiza prawna wybranych postanowień umownych stosowanych przez banki w umowach kredytów indeksowanych do waluty obcej lub denominowanych w walucie obcej zawieranych z konsumentami” – Raport Rzecznika Finansowego (k. 388-437),

b) Pisma (...) (k. 476-493);

c) Opinii z 8.12.2016 r. - (k. 748-751);

d) Opinii z 15.02.2018 r. (k.1038-1050);

– bowiem przyjęcie tego materiału za podstawę ustaleń faktycznych stanowiłoby naruszenie art. 278 § 1 k.p.c.

Sąd pominął materiał dowodowy w postaci wydruku wyroków sądów powszechnych wraz z uzasadnieniami (k. 789-791v, 792-799, 1186-1192v, 1193-1198v, 1199-1213, 1214-1221), bowiem orzeczenia nie mają charakteru prejudycjalnego w niniejszej sprawie i nie dotyczą przedmiotowej umowy kredytu.

Sąd pominął pozostałe dowody z dokumentów lub kopii dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy, a nie wskazanych powyżej, jako niemających istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. Nieprzydatne dla rozstrzygnięcia sprawy okazały się opinie biegłych sądowych I. D. (k. 939-1001, 1075-1079) i Z. W. (k. 1112-1136, 1167-1168).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Postępowanie podlegało umorzeniu w zakresie żądania zapłaty kwoty 672,24 zł, na skutek ograniczenia żądania zapłaty z pkt 7 pozwu, sprecyzowanego na rozprawie 27 kwietnia 2017 roku; powodowie ograniczyli powództwo w zakresie tego roszczenia z 16 357,04 zł do 15 684,80 zł.

Zgodnie z art. 203 § 1 k.p.c. pozew może być cofnięty bez zezwolenia pozwanego aż do rozpoczęcia rozprawy, a jeżeli z cofnięcie połączone jest zrzeczenie się roszczenia – aż do wydania wyroku. Zgodnie z art. 203 § 4 k.p.c. sąd może uznać za niedopuszczalne cofnięcie pozwu, zrzeczenie się lub ograniczenie roszczenia tylko wtedy, gdy okoliczności sprawy wskazują, że wymienione czynności są sprzeczne z prawem lub zasadami współzycia społecznego albo zmierzają do obejścia prawa.

Zgodnie z art. 355 § 1 k.p.c. sąd wydaje postanowienie o umorzeniu postępowania, jeżeli powód cofnął ze skutkiem prawnym pozew lub jeżeli wydanie wyroku stało się z innych przyczyn zbędne lub niedopuszczalne.

Powodowie ograniczyli powództwo powołując się na obliczenia przedstawione w opinii biegłego, dlatego przyjmując trzeba, iż nie zachodzi jakakolwiek negatywna przesłanka cofnięcia pozwu wyrażona w art. 203 § 4 k.p.c.

Wobec powyższego, Sąd orzekł jak w punkcie I wyroku.

Powództwo w pozostałej części nie zasługiwało na uwzględnienie.

Roszczenie o unieważnienie umowy kredytu z uwagi na naruszenie ustawy oraz zasad współzycia społecznego oraz ewentualnie o stwierdzenie nieważności części tej umowy w zakresie postanowień dotyczących udzielenia kredytu w CHF ocenić należy w świetle przesłanek roszczenia uregulowanego w art. 189 k.p.c., zgodnie z którym powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny.

Będący przesłanką powództwa interes prawny jest obiektywną w świetle obowiązujących przepisów prawa, wywołaną rzeczywistym naruszeniem albo zagrożeniem określonej sfery prawnej, potrzebą uzyskania wyroku, który wprowadzi jasność co do konkretnego prawa lub stosunku prawnego w celu ochrony przed groźącym naruszeniem sfery uprawnień powoda (patrz: wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 lipca 1972 r., III CRN 607/71, OSNC 1973, nr 4, poz. 64 i z dnia 22 września 1999 r., I PKN 263/99, OSNAP 2000, nr 2, poz. 36 oraz uchwała Sądu Najwyższego z dnia 14

marca 2014 r., III CZP 121/13, orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 1987 roku, III CRN 57/87, OSNPG 1987, nr 7, poz. 27). Powód nie posiada interesu prawnego, gdy obok powództwa o ustalenie istnieje inna forma ochrony jego praw podmiotowych, a więc np. w procesie o świadczenie lub ukształtowanie stosunku prawnego lub prawa (patrz: orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia z 6 czerwca 1997 roku, II CKN 201/97). Istnienie interesu prawnego należy oceniać na dzień orzekania (patrz: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 lutego 2019 r., sygn. III CSK 237/18).

W ocenie Sądu powodowie mają interes prawny w żądaniu ustalenia, czy zawarta przez nich z pozwanym umowa jest nieważna lub czy nieważna jest część postanowień tej umowy. Umowa z dnia 2 października 2006 r. ma charakter długotrwały (ostateczny termin spłaty został ustalony na 4 listopada 2031 r.). W tej sytuacji jedynie wyrok ustalający, czy umowa wiąże powodów lub jaka jest treść stosunku prawnego łączącego powodów z bankiem może wprowadzić jasność co do sytuacji prawnej powodów, w szczególności poprzez stwierdzenie, czy pozwany bank jest uprawniony do dalszego żądania od powodów spłaty zadłużenia oraz jakie zadłużenie pozostaje do spłaty.

Powództwo w zakresie żądania ustalenia nieważności całości lub części umowy ostatecznie okazało się niezasadne, bowiem nie zachodzą przesłanki nieważności przedmiotowej umowy. Zgodnie z art. 58 § 1-3 k.p.c. czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. Nieważna jest też czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego. Jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana.

Zawarta przez powodów umowa kredytu, zmieniona aneksem nr (...) do niej, jest czynnością prawną, typem umowy uregulowanej w art. 69 Prawa bankowego z dnia 29 sierpnia 1997 roku. Zgodnie z art. 69 ust. 1 Prawa bankowego w brzmieniu z dnia zawarcia umowy kredytu przez powodów, przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności:

- 1) strony umowy,
- 2) kwotę i walutę kredytu,
- 3) cel, na który kredyt został udzielony,
- 4) zasady i termin spłaty kredytu,
- 5) wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany,
- 6) sposób zabezpieczenia spłaty kredytu,
- 7) zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu,
- 8) terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych,
- 9) wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje,
- 10) warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy (ust. 2).

Umowa kredytu zawarta przez powodów w dniu 2 października 2006 roku, z uwzględnieniem zmian wynikających z aneksu nr (...), określa kwotę i walutę kredytu (pierwotnie 215 790 CHF, a następnie 252 520 CHF), a także zasady i termin spłaty kredytu. Z § (...) umowy wynika, że jeżeli wypłata kredytu nastąpi w walucie innej niż waluta kredytu, to bank dokona wymiany waluty po kursie CHF z tabeli banku. Z § (...) umowy wynika, że jeżeli spłata kredytu w PLN

lub walucie innej niż CHF będzie wiązała się z wymianą walut po kursie CHF z tabeli banku. W § 5 umowy wysokość oprocentowania kredytu została określona jako suma marży banku i 3-miesięcznej stawki LIBOR dla CHF.

W dacie zawarcia przedmiotowej umowy obowiązywały art. 3 ust 3 i art. 9 ust. 1 pkt 15 Prawa dewizowego z dnia 27 lipca 2002 r. (tj. Dz.U. z 2019 r. poz. 160), zgodnie z którymi ograniczenie w zawieraniu umów oraz dokonywaniu innych czynności prawnych, powodujących lub mogących powodować dokonywanie w kraju rozliczeń w walutach obcych, a także dokonywaniu w kraju takich rozliczeń określonych, nie stosuje się do obrotu dewizowego dokonywanego z udziałem banków lub innych podmiotów mających siedzibę w kraju, w zakresie działalności podlegającej nadzorom: bankowemu, ubezpieczeniowemu, emerytalnemu lub nad rynkiem kapitałowym, sprawowanym na podstawie odrębnych przepisów, prowadzonej przez te podmioty na rachunek własny lub rachunek osób trzecich uprawnionych na podstawie ustawy lub zezwolenia dewizowego do dokonania obrotu dewizowego podlegającego tym ograniczeniom.

Skoro w świetle przytoczonych przepisów prawa bankowego i prawa dewizowego dopuszczalne było w 2006 i 2007 r. zawarcie z bankiem umowy o kredyt wyrażony w walucie obcej i skutkujący koniecznością spłaty kredytu w walucie obcej, to brak jest podstaw do uznania, że przedmiotowa umowa jest w całości nieważna jako sprzeczna z przepisami prawa powszechnie obowiązującego.

Brak jest też podstawy do uznania przedmiotowej umowy kredytu oraz aneksu nr (...) do niej jako sprzecznych z zasadami współżycia społecznego. W kontekście stosunków prawnych łączących bank z jego klientami (stosunków umownych o charakterze ekonomicznym) przyjąć trzeba, że zasady współżycia społecznego wymagają od stron tych stosunków uczciwości (uczciwego obrotu) oraz lojalności. Powodowie wypełnili wniosek kredytowy, zostali zapoznani z ryzykiem kursowym i ryzykiem zmiany stopy procentowej, co potwierdzili pisemnymi oświadczeniami. Powódka ma wykształcenie ekonomiczne, z czego wnioskować należy, że była ponadprzeciętnie świadoma ryzyka związanego z zawarciem umowy kredytu wyrażonego w walucie obcej. Powodowie zdecydowali się na kredyt w walucie obcej jako najkorzystniejszy w danej chwili produkt pod względem wysokości raty i oprocentowania. Co więcej powodowie byli na tyle zadowoleni z warunków kredytowych, że zdecydowali się podwyższyć kwotę kredytu. Wzrost obciążenia z tytułu spłaty kredytu wynika z osłabienia siły nabywczej PLN w stosunku do CHF, na co nie miały wpływu obie strony kontraktu. W takiej sytuacji brak jest podstaw dla twierdzenia, że umowa ta narusza zasady współżycia społecznego.

Sąd nie znalazł również podstaw by uznać umowę za zawartą w celu obejścia ustawy, zwłaszcza, że umowa ta jest typem umowy kredytowej, dopuszczalnej w granicach prawa.

Brak jest podstaw do ustalenia, że nieważne są te postanowienia umowy i aneksu nr (...) do niej, z których wynika, że walutą kredytu jest CHF, i w konsekwencji ustalenie, że zawarta przez strony umowa jest umową o kredyt w PLN nie poddany waloryzacji.

Po pierwsze stwierdzić należy, że jak zostało wcześniej wyjaśnione, skoro obowiązujące w dacie zawarcia umowy przepisy prawa bankowego i dewizowego pozwalały na wykreowanie umowy kredytu, w ramach której na kredytobiorcach ciąży obowiązek spełnienia świadczenia w walucie obcej, to brak jest podstaw do ustalenia, że przedmiotowa umowa i aneks do niej nie kreują zobowiązania wyrażonego w CHF.

Bezpodstawne jest twierdzenie powodów, że przedmiotowa umowa zawiera klauzulę waloryzacyjną i że klauzula ta jest nieważna. Zgodnie z art. 358⁽¹⁾ § 2 k.c. strony mogą zastrzec w umowie, że wysokość świadczenia pieniężnego zostanie ustalona według innego niż pieniądź miernika wartości. Chodzi tu o miernik inny niż ten pieniądź, na który zobowiązanie opiewa. Miernikiem tym może być zatem inna waluta (M. Gutowski (red.), Kodeks cywilny. Tom I. Komentarz. Art. 1-44911. Warszawa, 2016). W przedmiotowej umowie kredytu i aneksie do niej jednoznacznie postanowiono, że zobowiązanie banku do wypłaty kredytu oraz zobowiązanie kredytobiorców do spłaty kredytu są wyrażone w walucie obcej CHF. Strony równocześnie nie postanowiły, że wartość zobowiązania banku i kredytobiorców wyrażona w CHF zostanie ustalona wg innej wartości, niż wartość nominalna wyrażona w tej walucie. Z umowy, zmienionej aneksem jednoznacznie wynika, że bank udzielił kredytu w kwocie 252 520 CHF i taką kwotę

kredytobiorcy byli obowiązani zwrócić. W tych okolicznościach twierdzenie o zastrzeżeniu w umowie waloryzacji jest bezpodstawne, a w konsekwencji bezprzedmiotowe jest rozważanie, czy klauzula waloryzacyjna jest nieważna.

Rozróżnić przy tym trzeba, te postanowienia umowy, które określają wysokość zobowiązań stron (wyrażonych nominalnie w CHF) od tych, które określają sposób wykonania tych zobowiązań. W ocenie Sądu klauzula, która określa, że przyznany kredytobiorcom kredyt w kwocie 252 520 CHF zostanie wypłacony faktycznie w PLN przy zastosowaniu określonego sposobu przewalutowania świadczenia oraz że kredyt może być spłacony przy zastosowaniu przeliczenia z PLN na CHF, z innej waluty obcej na PLN i następnie na CHF, bądź bezpośrednio w CHF, nie zmienia podstawowego warunku kontraktu, a więc że kredyt został udzielony w walucie CHF i kapitał wraz z odsetkami wyrażony w tej walucie musi być zwrócony.

Niezasadny jest pozew w zakresie żądania zapłaty kwot 102 538,83 zł, 15 684,80 zł, 3 939,92 zł, 1604,92 CHF i 5412,89 zł, tytułem zwrotu świadczeń nienależnych.

Gdy chodzi o żądanie zapłaty kwoty 102 538,83 zł, to oparte jest ono na założeniu, że przedmiotowy kredyt, z uwzględnieniem zmian wprowadzonych aneksem nr (...), nie jest kredytem wyrażonym w walucie CHF, lecz kredytem złotowym oprocentowanym wg stawki określonej w umowie, a więc stawki LIBOR. Założenie to jest bezpodstawne w świetle zaprezentowanych wcześniej rozważań prowadzących do wniosku przedmiotowy kredyt w zgodzie z obowiązującymi przepisami został wyrażony w walucie obcej i kapitał wraz z odsetkami w tej samej walucie kredytobiorcy są obowiązani zwrócić.

Niezależnie od powyższego podnieść należy, że oprocentowanie kredytu w oparciu o stawkę bazową LIBOR dla CHF było możliwe tylko dlatego, że konieczne do udzielenia kredytu wyrażonego w walucie CHF walory pieniężne wyrażone w CHF bank uzyskiwał na rynku międzybankowym również w oparciu o stawkę LIBOR właściwą dla tej waluty. Założenie, że możliwe jest niedopasowanie waluty kredytu i stawki referencyjnej, po jakiej bank uzyskuje środki na sfinansowanie akcji kredytowej jest sprzeczne z podstawowymi regułami bankowości, co wobec wielości spraw dotyczących tzw. kredytów frankowych i zainteresowania tym tematem opinii publicznej, stanowi składnik wiedzy powszechnej.

Bezzasadne jest żądanie zwrotu spreadu walutowego w kwocie 15 684,80 zł z następujących względów.

Z § (...) umowy kredytu wynika, między innymi, że spłata raty wyrażonej w CHF może nastąpić w PLN przy zastosowaniu przeliczenia wg kursu sprzedaży CHF z tabeli banku. Samą tę klauzulę należałoby uznać za abuzywną w świetle art. 385⁽¹⁾ § 1 i 2 k.c., zgodnie z którym postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § (...) nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie. Dane postanowienie wzorca umowy, kształtując prawa i obowiązki konsumenta, rażąco narusza interesy konsumenta, jeżeli wynikająca z tego postanowienia nierównowaga praw i obowiązków stron (nierównowaga kontraktowa) na niekorzyść konsumenta jest istotna, znacząca. Gdyby jedyną możliwą formą spłaty kredytu była ta polegająca na zapłacie raty w PLN przy zastosowaniu kursu ustalonego przez bank, to takie uregulowanie obowiązku kredytobiorców byłoby sprzeczne z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy, bowiem obowiązani byłiby spełnić świadczenie przy zastosowaniu przeliczenia wg kursu ustalonego jednostronnie przez bank, na co nie mieli wpływu.

Jednakże w § (...) umowy zastrzeżono także, że zapłata raty może nastąpić bezpośrednio w walucie kredytu za zgodą banku, co wykluczałoby przewalutowania raty wg kursu sprzedaży tej waluty z tabeli banku. Nota bene powodowie bez zgody banku od 2015 roku spłacają kredyt bezpośrednio w CHF, a bank nie odmówił przyjęcia zapłaty w tej formie. W tej sytuacji, skoro powodowie od początku mieli możliwość wyboru sposobu zapłaty raty kredytu, to nie można uznać, że jest abuzywne postanowienie umowne, które określa różne sposoby spłaty, w tym przy zastosowaniu przeliczenia wg kursu z tabeli banku.

Bezpodstawne jest żądanie pozwu dotyczące zapłaty kwoty 3 939,92 zł (ewentualnie kwoty 1 604,92 CHF) jako świadczenia nienależnego na poczet ubezpieczenia niskiego wkładu własnego. Sąd nie znajduje podstaw, aby uznać postanowienie umowy kredytu z dnia 2 października 2006 roku dotyczącej UNWW za sprzeczne z prawem lub niedozwolone. Powodowie zamiast uiścić odpowiedni wkład własny w wysokości 42 234,84 CHF zdecydowali się na ubezpieczenie. Zawieranie umów ubezpieczenia dopuszczają przepisy prawa, w tym art. 805 i n. k.c. Nie można zatem uznać klauzuli UNWW za sprzeczną z prawem.

Nie znane są też Sądowi przepisy, które zakazywałyby poniesienia kosztu ubezpieczenia przez osobę, która nie jest beneficjentem ubezpieczenia. Przeciwnie, z przepisów art. 805 i n. k.c. wynika, że w umowach ubezpieczenia różne osoby mogą pełnić rolę ubezpieczającego (ponoszącego koszt ubezpieczenia) i ubezpieczonego (beneficjenta ubezpieczenia).

Nie przekonuje argument, mający wskazywać na abuzywność postanowienia dotyczącego UNWW z tej przyczyny, że powodowie ponieśli koszty ubezpieczenia, które nie zabezpiecza powodów, lecz pozwany bank również z następującej przyczyn. W świetle zasad logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego zważyć trzeba, że wnosząc samodzielnie wkład własny, który stanowiłby zabezpieczenie interesu banku, powodowie również musieliby ponieść koszt jego pokrycia (np. zaciągając pożyczkę na ten cel, lub rezygnując ze środków, które mogłyby wykorzystać na inny cel). Nie można zatem uznać za racjonalny argument, że jest niedozwolonym postanowieniem umownym postanowienie obciążające powodów kosztami pokrycia niskiego wkładu własnego tylko dlatego, że ma ono formę wydatku na składkę ubezpieczeniową, której wysokość powodowie znali (pierwsza składka) lub mogli ustalić (kolejne składki).

Bezpodstawne jest żądanie zapłaty kwoty 5412,89 zł, wynikającej z podwyższenia oprocentowania kredytu, za okres od dnia uprawomocnienia się postanowienia o wpisie hipoteki do dnia przedstawienia przez kredytobiorców odpisu tegoż postanowienia. Nie można uznać tego postanowienia za sprzeczne z dobrymi obyczajami. Bank, który nie jest właścicielem nieruchomości podlegającej obciążeniu hipoteką zabezpieczającą spłatę kredytu nie ma wpływu na termin wpisania tego zabezpieczenia. Podwyższone oprocentowanie miało na celu zmotywować kredytobiorców do niezwłocznego złożenia wniosku o ustanowienie hipoteki na nieruchomości i dostarczenia bankowi odpisu z księgi wieczystej stanowiącej dowód ustanowienia zabezpieczenia kredytu. Nadto podnieść trzeba, że mimo zakwestionowania przez pozwanego roszczenie o zapłatę ww. kwoty co do wysokości, powodowie nie przedstawili sposobu ustalenia tej kwoty.

Wobec powyższego Sąd orzekł jak w punkcie II wyroku.

O kosztach procesu (pkt III) Sąd orzekł na podstawie art. 102 k.p.c. Powodowie przegrali sprawę w całości, jednakże Sąd uznał za sprawiedliwe obciążenie ich kosztami poniesionymi przez pozwanego jedynie w części, tj. w zakresie wynagrodzenia pełnomocnika (5 417 złotych), dzieląc te koszty po połowie. Podnieść trzeba, że nierówna jest pozycja stron, z których jedna jest konsumentem, a drugą przedsiębiorcą o znacznej pozycji finansowej. Podnieść także trzeba, że pozwany bank prowadzi szereg podobnych spraw dotyczących zobowiązań waloryzowanych kursem CHF, a zatem nakład pracy na dostosowanie stanowiska pozwanego do realiów konkretnej sprawy nie jest znaczny.

Biorąc pod uwagę odpowiedzialność pozwanych za koszty postępowania oraz art. 113 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych Sąd zasądził od pozwanych na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Warszawie kwotę 3 747,45 złotych tytułem zwrotu tymczasowo poniesionych wydatków (pkt IV wyroku).